

Laidiens: 29.06.2012., Nr. 102

Ministru kabineta noteikumi Nr.409

Rīgā 2012.gada 12.jūnijā (prot. Nr.33 26.§)

Noteikumi par vides aizsardzības prasībām degvielas uzpildes stacijām, naftas bāzēm un pārvietojamām cisternām

Izdoti saskaņā ar likuma "Par piesārņojumu" 11.panta otrās daļas 9.punktu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka degvielas uzpildes staciju, naftas bāzu un pārvietojamo cisternu ekspluatācijai noteiktās vides aizsardzības prasības.

2. Noteikumos lietotie termini:

2.1. benzīna apgrozījums – lielākais kopējais benzīna daudzums, kas gada laikā pēdējo triju gadu periodā pārsūknēts no naftas bāzes vai no degvielas uzpildes stacijas uz pārvietojamām cisternām (benzīna tvaiku pirmās pakāpes uztveršanas sistēmām), vai kopējais benzīna daudzums, kas gada laikā pārsūknēts degvielas uzpildes stacijā no pārvietojamām cisternām (benzīna tvaiku otrās pakāpes uztveršanas sistēmām);

2.2. benzīna tvaiki – gāzveida savienojumi, kas iztvaiko no benzīna;

2.3. benzīna tvaiku pagaidu uzglabāšana – tālākai transportēšanai un pārstrādei paredzēto benzīna tvaiku pagaidu uzglabāšana naftas bāzes rezervuārā ar slēgtu jumtu. Benzīna tvaiku transportēšana no viena rezervuāra uz otru vienā un tajā pašā naftas bāzē vai degvielas uzpildes stacijā nav uzskatāma par benzīna tvaiku pagaidu uzglabāšanu;

2.4. benzīna tvaiku pārstrādes iekārta – iekārta benzīna tvaiku (tai skaitā benzīna tvaiku no jebkuras naftas bāzes bufera rezervuāru sistēmas) pārstrādei benzīnā;

2.5. benzīna tvaiku pirmās pakāpes uztveršanas sistēma – iekārta, kas degvielas uzpildes stacijā uztver benzīna tvaikus, kuri izplūst rezervuāra uzpildes laikā, un novada tos pārvietojamā cisternā, ar kuru benzīna tvaikus nogādā uz naftas bāzi pagaidu uzglabāšanai, pārstrādei vai sadedzināšanai;

2.6. benzīna tvaiku otrās pakāpes uztveršanas sistēma – iekārta, kas degvielas uzpildes stacijā uztver benzīna tvaikus, kuri izplūst transportlīdzekļa benzīna tvertnes uzpildes laikā, un novada tos degvielas uzpildes stacijas rezervuārā vai atpakaļ uz degvielas uzpildes ierīci pārdošanai;

2.7. benzīna tvaiku uztveršanas efektivitāte – benzīna tvaiku daļa (procentos), kas uztverta ar benzīna tvaiku otrās pakāpes uztveršanas sistēmu, salīdzinājumā ar benzīna tvaiku emisiju atmosfērā gadījumā, ja šāda sistēma netiktu izmantota;

- 2.8. benzīns – šo noteikumu izpratnē jebkurš naftas derivāts ar piedevām vai bez tām, kura tvaika spiediens (mērot pēc Reida metodes) ir 27,6 kilopaskāli vai vairāk un kuru izmanto par degvielu mehānisko transportlīdzekļu darbināšanai, izņemot sašķidrināto naftas gāzi;
- 2.9. darba zona – vieta degvielas uzpildes stacijā vai naftas bāzē, kurā notiek degvielas uzpildes stacijai vai naftas bāzei raksturīgās darbības, piemēram, pārvietojamo cisternu, transportlīdzekļu degvielas tvertņu un pārnēsājamo degvielas tvertņu uzpilde ar degvielu, kā arī transportlīdzekļu tehniskā apkope;
- 2.10. degviela – šo noteikumu izpratnē benzīns un dīzeļdegviela (ieskaitot maisījumus ar biodegvielu), kurus izmanto transportlīdzekļu dzirksteļaiždedzes un kompresijaizdedzes dzinēju darbināšanai;
- 2.11. degvielas uzpildes stacija – jebkurš objekts, kurā degvielu pārsūknē no stacionāriem glabāšanas rezervuāriem uz transportlīdzekļu degvielas tvertnēm;
- 2.12. naftas bāze – jebkurš objekts, kuru izmanto degvielas glabāšanai un iepildīšanai pārvietojamās cisternās, cisternvagonos vai kuģos, tai skaitā visas glabāšanas un iepildīšanas iekārtas, kas atrodas attiecīgā objekta teritorijā;
- 2.13. pārvietojamā cisterna – jebkura cisterna, kuru pārvadā pa autoceļiem, dzelzceļu vai ūdeni un kuru lieto degvielas pārvadāšanai no vienas naftas bāzes uz otru vai no naftas bāzes uz degvielas uzpildes staciju;
- 2.14. pretinfiltrācijas segums – pārklājums (segums) grunts un pazemes ūdeņu aizsardzībai pret piesārņojošo vielu noplūdēm;
- 2.15. rezervuārs – stacionāra virszemes, pazemes vai uz peldoša līdzekļa izvietota degvielas glabātava degvielas uzpildes stacijā vai naftas bāzē;
- 2.16. tvaiku un benzīna attiecība – benzīna tvaiku otrās pakāpes uztveršanas sistēmā uztverto benzīna tvaiku tilpuma attiecība pret pārsūknētā benzīna tilpumu atbilstoši atmosfēras spiedienam;
- 2.17. uzpildes iekārta – jebkura iekārta degvielas uzpildes stacijā vai naftas bāzē, ar kuru degviela tiek iepildīta pārvietojamās cisternās vai transportlīdzekļu degvielas tvertnēs, kā arī īpaši šim nolūkam paredzētā tarā. Autocisternām paredzētās uzpildes iekārtas naftas bāzēs ir viena vai vairākas būves, no kuras benzīnu var pārsūknēt vienā autocisternā vienā laikā.
3. Noteikumi neattiecas uz degvielas uzpildes stacijām vai atsevišķi novietotām uzpildes iekārtām, kurās uzpilda vai glabā tikai biodegvielu, kas nav sajaukta ar benzīnu vai dīzeļdegvielu.

II. Degvielas uzpildes stacijas un naftas bāzes pazemes ūdeņu aizsardzība

4. Degvielas uzpildes stacijas vai naftas bāzes būvprojektēšanas sagatavošanas periodā attiecīgās degvielas uzpildes stacijas vai naftas bāzes operators (turpmāk – operators) nodrošina pazemes ūdeņu un grunts izpēti, novērtējot to sākotnējo piesārņojumu attiecībā pret kopējo naftas ogļūdeņražu (ogļūdeņražu $C_{10}-C_{40}$ indekss), benzola, toluola, etilbenzola un ksilolu kvalitātes standartiem, pamatojoties uz kritērijiem, kas noteikti normatīvajos aktos par augsnes un grunts kvalitātes normatīviem un normatīvajos aktos par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti. Pārskatu par sākotnējo piesārņojumu operators iesniedz Valsts vides dienestā. Pārskatā iekļauj pazemes ūdeņu novērošanas sistēmas aprakstu, kas ierīkota, pamatojoties uz pazemes ūdeņu izpētes rezultātiem.
5. Operators nodrošina pazemes ūdeņu novērošanas sistēmas izveidošanu saskaņā ar šo noteikumu 1.pielikumu un triju mēnešu laikā pēc urbumu tīkla ierīkošanas iesniedz Valsts vides dienestā pazemes ūdeņu novērojumu urbumu tīkla tehnisko pasi (2.pielikums).

6. Veicot pazemes ūdeņu novērošanu degvielas uzpildes stacijas vai naftas bāzes ekspluatācijas laikā, atbilstoši pazemes ūdeņu novērojumu sistēmas īpatnībām un pamatojoties uz šo noteikumu 4.punktā un 1.pielikumā minētajām prasībām, operators nodrošina pazemes ūdeņu līmeņa un peldošo naftas produktu slāņa biezuma mērījumus urbumos, nosaka kopējo naftas ogļūdeņražu (ogļūdeņražu $C_{10}-C_{40}$ indekss), benzola, toluola, etilbenzola un ksilolu koncentrāciju pazemes ūdeņu paraugos vai, ja tehniski nav iespējams iegūt pazemes ūdeņu paraugu, mēra gaistošo naftas produktu (benzola, toluola, etilbenzola un ksilolu) koncentrāciju cilmiežu gaisā. Operators katru gadu līdz 1.martam iesniedz Valsts vides dienestā pazemes ūdeņu novērošanas rezultātus degvielas uzpildes stacijas vai naftas bāzes teritorijā (3.pielikums) par iepriekšējo gadu.

7. Pazemes ūdeņu novērošanu operators nodrošina ne retāk kā reizi gadā. Ja pazemes ūdeņu novērošana veikta vismaz divus gadus pēc kārtas un tajos saskaņā ar normatīvajos aktos par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti noteiktajiem piesārņojuma kritērijiem nav konstatēti peldošie naftas produkti, kā arī kopējo naftas ogļūdeņražu (ogļūdeņražu $C_{10}-C_{40}$ indekss), benzola, toluola, etilbenzola un ksilolu koncentrācija pazemes ūdeņos nepaaugstinās un nepārsniedz noteikto piesārņojuma robežlielumu, Valsts vides dienests pēc operatora iesnieguma saņemšanas izvērtē novērojumu rezultātus un, pamatojoties uz izvērtējumu, var pieņemt lēmumu par pazemes ūdeņu novērošanas biežuma samazināšanu līdz vienai reizei divos gados.

8. Ja degvielas uzpildes staciju vai naftas bāzi slēdz vai no tās pārvieto rezervuārus, operators pirms degvielas uzpildes stacijas vai naftas bāzes slēgšanas nodrošina pazemes ūdeņu un grunts izpēti, pamatojoties uz grunts un pazemes ūdeņu vērtēšanas kritērijiem, kas noteikti normatīvajos aktos par augsnes un grunts kvalitātes normatīviem un normatīvajos aktos par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti. Pārskatu par pazemes ūdeņu un grunts piesārņojuma izpēti operators iesniedz Valsts vides dienestā.

9. Šo noteikumu 5., 6. un 7.punkts, kā arī 4. un 8.punktā minētās prasības attiecībā uz pazemes ūdeņu izpēti un novērošanas sistēmu izveidi neattiecas uz degvielas uzpildes stacijām ar kopējo virszemes rezervuāru tilpumu 30 m^3 vai mazāku, kuros uzglabā dīzeļdegvielu pašpatēriņa vajadzībām.

10. Operators šajos noteikumos minētos dokumentus Valsts vides dienestā var iesniegt papīra formā vai elektroniski atbilstoši normatīvajiem aktiem par elektronisko dokumentu noformēšanu.

11. Lai nodrošinātu šo noteikumu 4., 5., 6. un 8.punktā minēto prasību izpildi attiecībā uz pazemes ūdeņu un grunts izpēti un novērošanas sistēmu izveidi, operators minēto darbību veikšanai drīkst pieaicināt komersantu, kuram ir attiecīga Valsts vides dienesta izsniegta zemes dziļu izmantošanas licence.

12. Pazemes ūdeņu un grunts paraugus atļauts ņemt akreditētām laboratorijām un akreditētiem komersantiem. Minēto paraugu analīzes šajā jomā atļauts veikt laboratorijām, kas akreditētas sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs" struktūrvienībā "Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs" atbilstoši standartam LVS EN ISO/IEC 17025:2005 "Testēšanas un kalibrēšanas laboratoriju kompetences vispārīgās prasības", vai laboratorijām un komersantiem, kas akreditēti citās Eiropas Savienības dalībvalstīs, Turcijā vai Eiropas Ekonomikas zonas valstīs.

13. Ja pazemes ūdeņu kvalitātes analīzes norāda, ka piesārņotājvielu koncentrācija pārsniedz normatīvajos aktos par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti noteiktos robežlielumus, operators nekavējoties nodrošina atkārtotas pazemes ūdeņu kvalitātes analīzes. Ja atkārtotās analīzes apstiprina, ka piesārņotājvielu koncentrācija pārsniedz robežlielumu, operators:

13.1. informē Valsts vides dienestu par pazemes ūdeņu kvalitātes analīžu rezultātiem;

13.2. nodrošina piesārņoto vietu izpēti, lai noskaidrotu piesārņojuma avotu, un informē Valsts vides dienestu par izpētes rezultātiem;

13.3. ja piesārņojuma avots ir degvielas uzpildes stacijā vai naftas bāzē veiktās darbības, operators nodrošina piesārņojuma novēršanu un piesārņoto vietu sanāciju.

14. Operators nekavējoties ziņo Valsts vides dienestam, ja:

14.1. degvielas noplūdes dēļ rezervuārā parādījies ūdens;

14.2. pazemes ūdeņu novērošanas urbumos parādījušies peldoši naftas produkti;

14.3. pazemes ūdeņos parādījusies naftas produktu plēvīte;

14.4. konstatēta degvielas noplūde no rezervuāra vai cauruļvada.

15. Pēc degvielas noplūdes atklāšanas operators nodrošina:

15.1. bojāto rezervuāru un cauruļvadu ekspluatācijas pārtraukšanu līdz noplūdes cēloņa atklāšanai un novēršanai;

15.2. bojāto rezervuāru un cauruļvadu iztukšošanu, lai novērstu naftas produktu turpmāku noplūdi;

15.3. rezervuāru un cauruļvadu hermētiskuma un izturības pārbaudes saskaņā ar normatīvajiem aktiem par degvielas uzpildes staciju tehnoloģisko iekārtu tehnisko uzraudzību vai normatīvajiem aktiem par uzliesmojošu, sprādzienbīstamu un kaitīgu vielu uzglabāšanas rezervuāru tehnisko uzraudzību. Ja pārbaudē netiek konstatēta neatbilstība minēto normatīvo aktu prasībām, attiecīgo rezervuāru un cauruļvadu ekspluatāciju var turpināt;

15.4. pazemes ūdeņu izpēti, ja pārbaudē tiek konstatēts, ka attiecīgo rezervuāru un cauruļvadu hermētiskums un izturība nav pietiekama vai ja rezervuāru un cauruļvadu hermētiskums un izturība ir pietiekama, bet vide tiek piesārņota ar naftas produktiem;

15.5. nepieciešamo pasākumu veikšanu, lai pārtrauktu turpmāko degvielas noplūdi un izplatīšanos vidē, ja pazemes ūdeņu izpētē tiek atklāts degvielas noplūdes avots. Operators nekavējoties noskaidro piesārņojuma izplatību pazemes ūdeņos, lai varētu novērtēt videi radīto kaitējumu;

15.6. rezervuāru un cauruļvadu turpmāku ekspluatāciju, ja pazemes ūdeņu novērtējumā piesārņotājvielu koncentrācija ir mazāka par noteikto robežlielumu atbilstoši noteikumiem par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti.

16. Ja degvielas noplūde ir radījusi vai var radīt kaitējumu videi, neatliekamos un sanācijas pasākumus veic saskaņā ar normatīvajiem aktiem par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas.

III. Pretinfiltrācijas segums

17. Pretinfiltrācijas seguma izveidošanai vienā vai vairākos slāņos lieto vakuumdzelzsbetonu vai hidrodzelzsbetonu ar kompensācijas šuvēm, kas aizpildītas ar hidromastiku, polimēru materiālus, asfaltbetonu vai citus materiālus, nodrošinot filtrācijas koeficientu, ne lielāku par 10^{-9} m/s.

18. Grunts un pazemes ūdeņu aizsardzībai pret degvielas noplūdēm operators nodrošina:

18.1. ūdens un degvielas pretinfiltrācijas seguma noklāšanu darba zonā ap degvielas uzpildes iekārtām un rezervuāru uzpildes vietām saskaņā ar šo noteikumu 4.pielikumā minētajām prasībām, kā arī ūdens novadišanu no laukuma, ko sedz pretinfiltrācijas segums, uz naftas produktu attīrīšanas ietaisēm;

18.2. degvielas noplūdes aizsardzības un konstatēšanas metožu (sistēmu) lietošanu virszemes un pazemes rezervuāriem un cauruļvadiem saskaņā ar šo noteikumu 5.pielikumā minētajām prasībām.

19. Pretinfiltrācijas materiāla filtrācijas koeficienta atbilstību šo noteikumu prasībām apliecina ar testēšanas pārskatu vai atbilstošu ražotāja pamatojumu par filtrācijas koeficienta parametru atbilstību. Testēšanu atļauts veikt laboratorijām, kas akreditētas sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs" struktūrvienībā "Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs" atbilstoši standartam LVS EN ISO/IEC 17025:2005 "Testēšanas un kalibrēšanas laboratoriju kompetences vispārīgās prasības", vai laboratorijām, kas akreditētas citās Eiropas Savienības dalībvalstīs, Turcijā vai Eiropas Ekonomikas zonas valstīs.

IV. Benzīna tvaiku pirmās un otrās pakāpes uztveršanas sistēmas degvielas uzpildes stacijās

20. Ja degvielas uzpildes stacijā faktiskais vai plānotais benzīna apgrozījums:

20.1. ir lielāks par 500 m³ gadā, stacija ir aprīkojama ar otrās pakāpes benzīna tvaiku uztveršanas sistēmu;

20.2. ir lielāks par 100 m³ gadā un tā atrodas zem dzīvojamām vai darba telpām, stacija ir aprīkojama ar otrās pakāpes benzīna tvaiku uztveršanas sistēmu;

20.3. ir lielāks par 100 m³ gadā, stacija ir aprīkojama ar pirmās pakāpes benzīna tvaiku uztveršanas sistēmu.

21. Operators nodrošina benzīna tvaiku pirmās un otrās pakāpes uztveršanas un kontroles sistēmu ierīkošanu un darbību atbilstoši šo noteikumu 6.pielikumā minētajām prasībām un ražotāja norādījumiem.

22. Benzīna tvaiku pirmās un otrās pakāpes uztveršanas sistēmās ievēro šādus nosacījumus:

22.1. benzīna tvaiku pirmās pakāpes uztveršanas sistēmas kopējie benzīna zudumi, kas rodas, uzpildot degvielas uzpildes stacijas rezervuārus, gada laikā nepārsniedz 0,01 svara procentu no benzīna apjoma;

22.2. benzīna tvaiku otrās pakāpes uztveršanas sistēmas benzīna tvaiku uztveršanas efektivitāte ir 85 % vai lielāka. Uztvertā un atpakaļ uz uzglabāšanas rezervuāru novadītā tvaika un benzīna attiecība ir intervālā no 0,95 līdz 1,05.

23. Operators reizi gadā nodrošina benzīna tvaiku otrās pakāpes uztveršanas sistēmas efektivitātes pārbaudi vai tvaika un benzīna attiecības pārbaudi simulētos benzīna plūsmas apstākļos vai izmantojot citu atbilstošu metodi, ievērojot šādus nosacījumus:

23.1. pārbaudes veic akreditētas atbilstības novērtēšanas institūcijas, kas akreditētas sabiedrības ar ierobežotu atbildību "Standartizācijas, akreditācijas un metroloģijas centrs" struktūrvienībā "Latvijas Nacionālais akreditācijas birojs" atbilstoši standartam LVS EN ISO/IEC 17020:2005 "Galvenie kritēriji dažādu veidu institūcijām, kas veic inspicēšanu", vai laboratorijas, kas akreditētas citās Eiropas Savienības dalībvalstīs, Turcijā vai Eiropas Ekonomikas zonas valstīs;

23.2. pārbaudes datumu, rezultātus un attiecīgās atbilstības novērtēšanas institūcijas nosaukumu ieraksta degvielas uzpildes stacijas ekspluatācijas žurnālā;

23.3. ja attiecīgās sistēmas darbības pārbaudē konstatēti trūkumi, operators veic nepieciešamos pasākumus to novēršanai, attiecīgos pasākumus norādot degvielas uzpildes stacijas ekspluatācijas žurnālā;

23.4. ja ir uzstādītas automātiskas monitoringa sistēmas benzīna tvaiku otrās pakāpes uztveršanas sistēmas kontrolei, benzīna tvaiku uztveršanas efektivitāti pārbauda reizi trijos gados. Šāda automātiskā monitoringa sistēma nosaka trūkumus benzīna tvaiku otrās pakāpes uztveršanas un automātiskās monitoringa sistēmas